

Hilfsriiben gemacht

11426

Lfd. Nr. 1 zum Inhaltsverzeichnis = 00

Lfd. Nr. 3 = 00

" Nr. 4 = 00

" Nr. 9 = 00

Als 00 zur bezeichnen $\frac{1}{2}$

5

PSALMI CENTESIMI DECIMI
VERSIONEM
QVAMDAM GERMANICAM
RECENTIOREM

SVB EXAMEN VOCANS

AD

PRAELECTIONES SVAS SEDVLO AVDIENDAS
CIVES ACADEMICOS

HVMANISSIME INVITAT

ABR. PHIL. GODOFR. SCHICKEDANZ

THEOL. DOCTOR, EIVSDEMQUE ET LINGVARVM SACRARVM
NEC NON HISTORIARVM PROF. P. O. GYMNASII ACADE-
MICI ANHALTINI RECTOR PERPETVVS.



SERVESTAE,

LITTERIS I. A. C. BÜHMII, ILL. GYMN. ACAD. ANH. CHALCOGRAPHI.

Schickelclaus, Abraham Philipp

BRITANNIA REGIA

UNIVERSITATIS

OXONIAE

REGENTORUM

ACADEMIAE

PHILOSOPHICAE

ARTIS

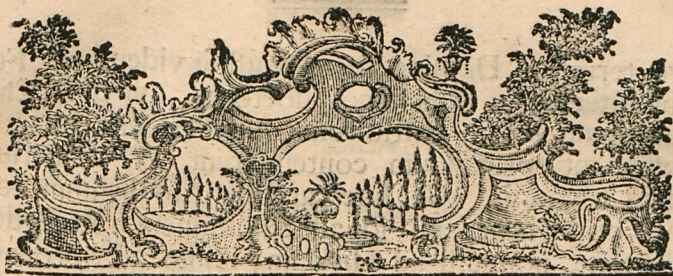
LIBRARIUM

ABR. PHIL. SCHICKELCLAUS

LIBRARIUS

BRITANNIA REGIA





§. I.

Qui ferie Psalmorum numeratur centesimus decimus, ex communi tantum non omnium Theologorum sententia, inter illustriora de Christo referendus est vaticinia. Quem enim vates diuinus cecinit regem, Dauidis stirpe oriundum, quem ille praeuidit ad altissimum & potestatis & honoris fastigium euectum, maiestatis Dei participem & quasi socium fore, quem simul vaticinatus est sacerdotem futurum ceteris maiorem: eundem & regem & sacerdotem in optimo Seruatore nostro sistunt tabulae N. T. *Math. XXII, 43 - 44. Act. II, 34 - 35. 1 Cor. XV, 25. Hebr. I, 13. V, 6. 10.* Illustre hocce Dauidis vaticinium tunc temporis, ubi Seruator inter mortales versatus est, de Messia explicuerunt Iudaei. Hinc illa quaestio, quam Hebraeorum doctoribus soluendam Iesus proposuit: *ει ον dauid καλει αυτον* (scil. *τον χριστον*) *κωριον, πως υιος αυτου εστι;* *Math. l. c.* Hinc simul ea tempestate Iudaei suam de potentissimo inter ipsos nascituro

turo terrarum Domino spem hausisse videntur. Fuerunt inter ipsos Rabbinicos doctores, qui post Christianismum natum exstiterunt, qui Psalmum hunc de Messia interpretandum contenderent *a*). Fuerunt, qui id negarent. Alii hoc carmine Abrahamum celebrari censuerunt, alii id ad Salomonem referendum voluerunt, nonnulli ad Hiskiam, immo ad Sorobabelem, plures denique ad Dauidem traxerunt *b*). De Dauide & pugna apud *Rabbam* pugnata psalmum huncce explicandum esse, recentiorum Iudaeorum fert sententia. Eandem sententiam nuper suam fecit vir quidam inter Iudaeos magni nominis, qui quum libris philosophicis, tum versione germanica carminum Davidis aliorumque poetarum hebraeorum elegantissima nuper edita, aeternam consequutus est gloriam. Quae opinio, quum multorum fert puncta, quum & ipsis Theologis Christianis recentioribus *c*) arridet, digna nobis videtur, quae examini paullo accuratiori subiciatur.

§. II.

Atque Psalmum, quem iam nobis illustrandum sumimus, in hunc modum vertit Iudaeorum doctor celeberrimus:

- An*
- a*) Ita R. *Ioden* & R. *Izchac*. Verba dedit MVNSTERVS in *crit. Angl.* ad hunc psalmum.
- b*) De quibus omnibus vid. III. MICHAELIS in libro, qui titulum gerit: *kritisches collegium über die drey wichtigsten Psalmen von Christo.*
- c*) Placuit enim haec sententia Celeb. GVIL. ABR. TELLERO in praef. ad *opuscula varii argumenti* p. XVIII.

§. III.

Carmen hoc non a Dauide, sed ab alio quodam Davidis in honorem scriptum esse, ponit vir doctissimus. Titulus psalmi sic se habet: לָדָוִד מְזֻמָּר. Quem titulum plures psalmi prae se ferunt, eoque semper auctor indicari solet. Non enim alium sensum habet ille titulus, atque hic: לָדָוִד מְזֻמָּר ordine dumtaxat vocum immutato. Videantur psalmi XXIII. XXXII. XXXX. LXVIII. CI. CVIII. CXXXVIII. Auctorem psalmi nostri esse Dauidem, quondam inter Iudaeos extra omnem fuit dubitationis aleam positum. Id ni fuisset, Dauidem huius psalmi scriptorem tam confidenter nominare non potuisset optimus Seruator, vid. *Matth.* XXII, 43. 45. At caue, inquis, titulis, qui psalmis praeponuntur, iusto plus auctoritatis tribuas, quia, quem illi auctorem habeant, non satis certum constat. Demus illud; antiquitate tamen superant antiquissimas psalmorum versiones, hinc profecto non omni fide indigni existimandi sunt. Ne vero ex sola ἐπιγραφή quid nimis efficere videamur, inspiciamus ipsum carminis argumentum, idque de Dauide & proelio apud *Rabham* intelligi non posse, demonstremus.

§. IIII.

Historia, quam auctor carminis nostri ob oculos habuisse visus est doctissimo Iudaeorum interpreti, ea est, quae 2 *Sam.* XI & 1 *Chron.* XX enarratur. David scilicet iniuriam legatis suis ab Ammonitis illatam ense vindicaturus, misit cum selectissima fortissimaque manu
Ioa-

Ioabum, summum exercitui praefectum, qui bellum iis inferret, eorumque urbem deleteret. Ipse vero domi mansit, otio luxuriaeque deditus. Proelio victis Ammonitis, Rabbam (id caput fuit regni) Ioabus obsidione cinxit. Quumque summa dies, & ineluctabile factum Rabbae venisset, omnibus praeparatis, Regis adventum exspectavit, captae urbis titulo (sicuti par erat) cedens. Itaque vrbe expugnata victum regem regno spoliat Dauid, diadema sibi ipse imponit, & de ciuibus horrendo supplicio sumto, victor Hierosolyma reuertit. En res gestae Dauidis, quas hoc carmine a vate diuino tractari, arbitratur vir doctissimus.

§. V.

Est profecto hoc argumentum carmine sacro indignissimum. Otium, quo iam fruebatur Dauid, causa erat, quare ad maxime detestabile & incestum facinus abripi se pateretur; neque igitur ad eius laudes victoria apud Rabbam de hostibus reportata multum cumuli accessit. Num illa quies digna fuit, quae vel ab ipso Dauide, vel ab alio, carmine diceretur? Deinde multa hic de Dauide enuntiantur, quae ei tribui non possunt. Neque enim sessio ad dextram Dei, neque aeternum sacerdotium illi competunt. Age iam, de ipsa versione, quam dedit vir doctissimus, quaenam eius vis sit, videamus.

§. VI.

In primo versu psalmi nostri explicanda sunt potissimum verba paullo difficiliora: שב לימיני Ea ita trans-

transtulit vir doctissimus: *verweile hier zu meiner Rechten*. Scilicet haec verba de otio intellexisse videtur, quo fruebatur Israelitarum rex, quum domi manens, expeditioni aduersus Ammonitas non ipse interesset. In eodem modum ea iam interpretatus est *Abenesra d)*. Enim vero in verbis istis recte interpretandis, non singularum vocum, sed vniuersae phrasıs, qua dicitur quis *ad dextram Dei sedere*, ratio est habenda. Dicitio haec non alio nisi hoc loco V. T. occurrit. Numquam dicitur Dauid ad dextram Dei sedisse. Pio quidem homini dextrum ad latus Deum adesse, & tamquam manum porrigere, confirmat Dauid; *Pf. XVI, 11. CVIII, 31. CXXI, 5*. nusquam vero pium hominem dicit Deo ad dextram adesse. At, inquis, poetica phrasıs est, qua nihil aliud significatur, nisi quod Dauid domi manere iubetur, hoc est, in palatio suo templo adiacente. Ita haec verba explicant duumviri doctissimi, & quanti viri, TELLE-
RVS *e)* & HERDERVS *f)*. Est, fateor, sententia haec maxime ingeniosa, in quam pedibus iremus, nisi scriptores N. T. ad aliam accedere nos iuberent. Quibus *sedere ad dextram Dei* nihil aliud est, ac regnare, & ad maximum potestatis & dignitatis gradum euehi. Vid. *Matth. XXVI, 64. Eph. I, 20*. seqq. & plures alii loci. Eodem sensu hanc dictionem intelligi voluerunt graeci V. T. interpretes qui *sedere in folio Dei* verterunt per *sedere* siue *regnare ad dextram Dei*. Conf. *Zuch. VI, 13*. Ex quo
loco

d) Vid. III. MICHAELIS in lib. cit. p. 633. *e)* l. c.
f) in libro, quem inscripsit: *Geist der ebraeischen Poesie*. P. II. p. 404.

loco luculenter apparet, quo sensu illa phrasis accipienda sit. Scilicet, *sedere ad dextram Dei*, aut, si mauis, iuxta Deum, nihil aliud est, ac sedere in folio Dei, vel regnare tamquam Deum. Conf. 1 Cor. XV, 25.

§. VII.

Misso versu secundo, nihil enim difficultatis habet, progredior ad tertium, eumque difficillimum. Quem lic vertit vir doctissimus:

*Dein jugendliches Volk ergeußt
Freywillig sich, in heiligem Schmucke,
Am Tage deiner Heldenschlacht,
Wie Thau vom Schoß der Morgenröthe.*

Non literis, nec punctis mutatis, praeclarum sensum inde elicuit translator doctissimus, parallelismo verborum sententiarumque optime seruato. Obstant tamen rationes criticae, quo minus interpretationi huic calculum adiciam. Nam primo lectioni בהררי-קדש praefenda ea videtur, quam habuit SYMMACHVS, scil. בהררי-קדש. Lectio haec triginta nouem codicibus apud KENNICOTTVM, forte etiam pluribus, probata est. In editione SEB. MUNSTERI, quae prodiit Basileae 1546, legitur ea tamquam Keri g). Saepius veniunt in sacris paginis הרי-קדש nusquam vero הרי-קדש. Eccei non in mentem venit הרי-קדש cuius mentio fit in psalmo secundo v. 6? Denique pro ידות legendum censeo ידות quam quippe lectionem iam sequuti sunt

LXX

g) Vid. Celeb. MICHAELIS *bibl. orient.* P. XVIII. p. 83.

LXX graeci interpretes, Arabs, Vulgatus, Syrus, Origenes, Hieronymus, & plures graeci, quos dicunt, patres ecclesiae. Eamdem lectionem in KENNICOTTI bibliis septuaginta codicibus probatam reperio. Quod si psalmum secundum cum nostro conferre velis, vbi versu 7 eadem vox occurrit, vix vllum dubium est, quin ea in nostro loco reponenda sit. Hinc versum hunc ita vertendum puto: *populus tuus pluuiae instar se effundit die proelii tui ad montes sanctos, est tibi vt ros matutinus, ego genui te*; i. e. principem te & regem constitui. Iudicium de hac versione tibi relinquo, B. L. Nihil in ea a me ommissum vides, ipsaeque voces paullo difficiliiores חלך sic facilem, credo, fundunt sensum.

§. VIII.

Versum quartum quomodo intellexerit translator doctissimus, difficile est dictu. Videtur tamen sequutus esse *Abenesram*, qui כהן vertit *ministerium Dei*, putans, Dauidem titulo hoc insigniri, quoniam non exiuerit belli gerendi gratia, sed domi manserit, Dei colendi causa, decumasque a populo suo acceperit, vti quondam Melchisedecus ab Abrahamo *b*). In eundem enim modum Celeb. MENDELIDES transfert vocem כהן ipsumque Dauidem propterea appellari regem *Zedek*, siue Melchisedecum innuit. Verum enim vero voce כהן in sacris paginis semper *sacerdos* notatur, vnico dumtaxat loco excepto, scil. 2 Sam. VIII, 18, vbi vox illa significat virum officio quodam politico digniore fungentem. Quod

b) Vid. III. MICHAELIS in lib. saepius cit. p. 633 sq.

Quod si *minister Dei* hic intelligendus esset, dixisset auctor carminis nostri non כהן sed כהני Denique voci כהן in priore hemistichio versus quarti respondet in altero hemistichio nomen מלכי־צדק Quum vero Melchisedecus sacerdos Dei altissimi nominatur *Gen. XIII, 18*; etiam in loco nostro per vocem כהן non alius ac sacerdos intelligendus videtur. Restat illustranda dictio: על־דברתי Quam translator celeberrimus ita vertit: *Der Senger tauschet nicht.* Scilicet דברה idem illi est, quod דבר Hinc על־דברתי est: *ex sententia mea.* Placet quidem haec translatio, malim tamen utramque vocem tamquam verba Dei loquentis considerari, ut על־דברתי respondeat נשבע יהוה ולא ינחם Hinc totum versum ita transferendum censeo: *Iurat Iehoua, non mutaturus consilium: tu es sacerdos in aeternum; haec mea est sententia: tu es alter Melchisedecus.*

§. VIII.

In versu quinto dubium est, quis sit Adonai, num Iehoua, an is, qui ad dextram Dei federe iubeatur? Vtrum intellexerit translator Iudaeorum doctissimus, non patet ex versione, in quam inquirendum iam nobis sumus. Sed nisi me omnia fallunt, non alius hic intelligendus videtur, ac idem ille Dominus, de quo in versu primo sermo est. Ita enim cum praecedentibus optime consentiunt haecce verba. Ceterum pro אדני in vno codice Kennicottiano legitur יהוה אדני & in nouemdecim aliis יהוה quam lectionem interpretes antiqui procul dubio habuisse censendi sunt. Hinc

eam praeferendam recte iudicat Ill. MICHAELIS, l. c. Num vero inde argumentum certo peti possit ad demonstrandam Iesu diuinitatem, id est, de quo dubito. Quum enim propheta Deum hic alloquitur, potest etiam sic hoc colon verti: *Domine, qui sedes ad dextram tuam, is comminuet &c.*

§. X.

Versum sextum, sequutus Rabbinicos doctores, exposuit Celeb. MENDELIDES de caede Ammonitarum regis, cuius metropolis fuit רבבה, id est, *Rabba*. Id, quum praemiserit auctor carminis nostri in genere reges, fateor quidem, non est absimile veri. Sed obstant huic interpretationi rationes grammaticae, indicatae ab Ill. MICHAELIS in libro saepius laudato. Placeat igitur terram רבבה pro ampla & potente accipere. Denique translator doctissimus paullo durius conuertisse mihi videtur versum vltimum, quem non de rege, cuius in honorem hoc dictum est carmen, sed de hoste fuso fugatoque interpretatus est. Quis vero non videt, de eodem rege haec verba accipienda esse, de quo in toto psalmo sermo est? Taceo, de capite dici vix posse, illud caput suum extollere. Libet igitur mihi hunc versum de caesorum sanguinis copia & multitudine tanta interpretari, vt tamquam torrens profluat, e quo rex hic bibiturus sit. Neque hoc de Christo diceretur durius, tales enim imagines amant Hebraei, ipsumque adeo Deum bellatori ebrio comparant, *Pf. LXXVIII, 65 i*).

§. XI.

i) Vid. Ill. MICHAELIS ad LOWTH de *sacra poesi Hebraeorum praelectiones* not. 25.

§. XI.

Examīnata psalmi centesimi decimi versione, quam edidit celeb. Iudaeorum doctor, liceat & nobis in vertendo hocce psalmo periculum facere. Et vt, quae sit sententia nostra, melius intelligatur, lubet nobis paraphrasin legentium oculis subiicere eam, quae & verba & explicationem simul in locis potissimum paullo obscurioribus repraesentet. En igitur paraphrasin nostram:

„Dauidis psalmus.

Iehoua ait Domino meo: affide ad dextram meam, donec pedibus tuis pro scabello subiecero hostes tuos, quos conculces. Sceptrum potentissimum tuum e sede Sionica sua emittet Iehoua, vt regnum tuum inde procedens longe lateque diducat, extendat, & propaget; dominare, inquit, exerce imperium tuum inter medios hostes tuos. Die proelii tui populus tuus sponte tibi aderit, pluuiae instar se effundens ad montes sanctos, aderit tibi tanta copia, quanta roris est, quem aurora parit ortu mirifico & innumerabili, nam ego te ipse constitui regem. Non autem regem tantum populi tui te esse vult, sed insuper etiam sacerdotem, idque iureiurando confirmauit Iehoua. Tu, inquit enim, sacerdos es in aeternum, neque vllō vquam tempore hanc mutaturus sum sententiam meam: tu es alter Melchisedecus. O Iehoua Deus, quem tu sedere iubes ad latus tuum, is, quando indignatio eius exarserit, caedet reges, comminuens quamlibet eximiam potestatem, contrariam sibi. Supplicium sumet de gentibus, edet stragem tantam, vt omnia compleantur cadaueri-

bus caesorum, principes maximos & multarum terrarum, regnum ipsius oppugnatu-
 retque. Caesorum sanguinis copia & multitudo tanta
 erit, vt tamquam torrens profluat, e quo pocula hau-
 riat rex victor, proinde alacriter potestatem suam ex-
 ercebit, factus superior, & euectus ad gloriam summae
 eminentiae regni aeterni. “

* * * * *

Iam vero id, cuius praecipue causa haec praefatus
 sum, adgredior. Postquam

**SERENISSIMORVM OPTIMORVM-
 QVE PRINCIPVM ANHALTINO-
 RVN REGENTIVM,**

quorum ego clementiam submissa pietate & obedientia
 veneror, iussu & auctoritate haec mihi prouincia est de-
 mandata, vt in hoc Gymnasio Academico Professione
 Sanctae Theologiae & Linguarum Sacrarum fungar;
 omne merito studium, omnem operam atque cogita-
 tionem eo conuertendam esse intelligo, vt

SERENISSIMIS Gymnasii NVTRITORIBVS
 fidem ac industriam meam humillime approbem, spar-
 tamque mihi concreditam pro virili exornem. Etsi
 vero in tam late patente Theologiae campo, quem
 mihi apertum video, distrahatur quodammodo in deli-
 beran-

berando animus, quodnam lectionum mearum argumen-
tum potissimum eligendum sit; opportunum tamen
quam maxime & incrementis rectorum studiorum con-
ducere existimaui, si prius, quam ad ipsam Theolo-
giam tradendam me confero, a sacri codicis, qui vni-
cus isque limpidiſſimus rerum ad hanc disciplinam per-
tinentium fons est, interpretatione initium ducerem,
iisque opera mea primum inseruirem, qui linguis sacris
& Philologiae studio vacare statuerunt. Cuius instituti
mei rationem & fructum, quid multis commendem?
Quid demonstrum, graecae praesertim & hebraeae lin-
guae notitia non leuiter tinctum, sed sufficienter im-
butum esse oportere, quisquis diuina oracula accura-
tione studio & legere & interpretari gestiat? Nam,
si quisquam alius, vere ERASMVVS non stultum modo, sed
& impium esse pronuntiat, sine Graecae & Hebraicae linguae
notitia Theologiae mysteria tractanda suscipere. Has qui igno-
rat, non Theologus est, sed sacrae Theologiae violator; ac vere
manibus pariter ac pedibus illotis, rem omnium maxime sacram
non tractat, sed profanat, conspurcat, violat k). Haec iis
dicta sunt, qui non frigide tantum studia theologica,
sed & praepostere tractant, omniaque praecipitant; qui,
quum vix Orbilii manus effugerint, vix ferulis se subdu-
xerint, mera *θεολογικα* crepant, sermocinantur, disputant.
Sed nolo ista persequi; attingere tamen libuit, dum iussus a

SERENISSIMIS PRINCIPIBUS
ANHALTINIS,

Gymna-

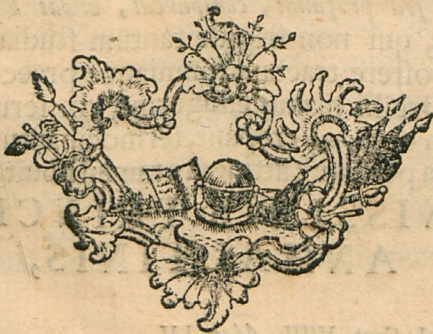
k) Chil. I. Cent. VIII. Adag. LV.

Gymnafii Academici Anhaltini

NVTRITORIBVS CLEMENTISSIMIS,

Theologiam & Linguas facras docere, scholas philo-
logicas & exegeticas in vtriusque codicis libros diui-
nos aperire mecum constituerem. Vos, Cives Aca-
demici, Iuvenes praestantissimi, Vos enim iam alloqui
fas est, Vos, inquam, praelectiones meas seduli fre-
quentate, & quae audiuitis, in VESTROS vfus con-
vertite. VESTRIS commodis inferuire, VESTROS in
linguis facris aequae ac disciplinis profectus praele-
gendo, examirando, disputando diligenter porro quae-
rere, ac fidelissime promouere, longe primum ac anti-
quissimum habeo. DEVM O. M. supplex vene-
ror & adoro, vt coepta mea secundet & Gymnasio
nostro bene euenire sinat. Seruestae d. XVII Nov.

MDCC LXXXIII.



AB: 155427

ULB Halle 3
002 386 95X



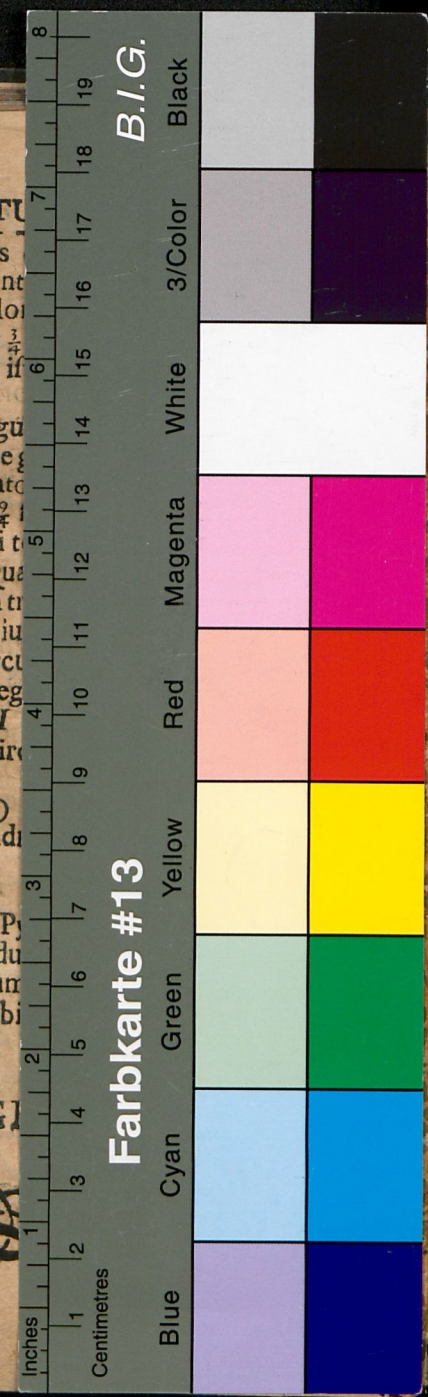
Sl.

n

VD17







B.I.G.

Farbkarte #13

PSALMI CENTESIMI DECIMI
VERSIONEM
QVAMDAM GERMANICAM
RECENTIOREM

SVB EXAMEN VOCANS

AD

PRAELECTIONES SVAS SEDVLO AVDIENDAS
CIVES ACADEMICOS

HVMANISSIME INVITAT

ABR. PHIL. GODOFR. SCHICKEDANZ

THEOL. DOCTOR, EIVSDEMQUE ET LINGVARVM SACRARVM
NEC NON HISTORIARVM PROF. P. O. GYMNASII ACADE-
MICI ANHALTINI RECTOR PERPETVVS.



SERVESTAE,

LITTERIS I. A. C. BÜHMII, ILL. GYMN. ACAD. ANH. CHALCOGRAPHI.

